

Ми схилиємось до думки, що криза незважаючи на всі її негативні наслідки має одну з головних позитивних ознак – можливість проведення «глибоких» структурних реформ в економіці за короткий проміжок часу. Оскільки разом з кризою приходить усвідомлення того, що зміни потрібні і відповідно опір їм буде значно меншим ніж в часи життя на «широку ногу». Крім цього правильно проведені зміни дають можливість:

– внести зміни до державних заходів фінансової підтримки аграрних підприємств. Можливо ліквідувати деякі програми і зробити оптимізацію інших, зокрема, в контексті підтримки великих виробників, фінансовий стан яких дозволяє обходитись без грошової підтримки держави;

– здійснювати зміни в кредитній підтримці агропромислових підприємств, беручи до уваги при виділенні кредитних коштів показники ефективності їх використання;

– перейти від прямої державної підтримки кредитного забезпечення господарств через компенсаційний механізм до гарантування, що дозволить здійснити суттєву економію бюджетних коштів.

Отже, кредитне забезпечення аграрних підприємств є важливим аспектом їх ефективної діяльності, регулювання якого з боку держави повинно враховувати ефективність використання кредитних ресурсів.

Література:

1. Непран А.В. Роль кредиту в прискоренні нагромадження процесів нагромадження капіталів в сільському господарстві. *Журнал Економіка АПК*. 2010. №11. С. 74-79.

2. Колотуха С., Коваленко І. Розвиток земельних відносин та їх фінансове забезпечення в аграрному секторі економіки. *Банківська справа*. 2012. № 2. С. 19-27.

3. Дем'яненко М.Я. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства. *Економіка АПК*. 2011. №7. С. 68-75.

Шалапай (Ірха) Лілія Володимирівна

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізима Т.О.

ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА ПО ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СТРУКТУРНО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Соціально-регулюючий механізм оподаткування доходів фізичних осіб в Україні реалізується, насамперед, через диференціацію ставок і пільг, а також функціонування податкової соціальної пільги. Відтак,

зважаючи на значне розшарування українського суспільства на сучасному етапі його розвитку, надзвичайно актуальним є питання удосконалення діючого механізму застосування податкової соціальної пільги з метою забезпечення реалізації принципу соціальної справедливості. Проте слід зазначити, що в Україні проблема соціальної несправедливості стосовно цього податку все ще залишається невирішеною, що, безумовно, негативно впливає на доходи громадян, рівень життя населення та забезпечення соціальних стандартів.

Насамперед відмітимо, що податкова соціальна пільга (ПСП) застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку упродовж звітного податкового місяця, у вигляді заробітної плати та інших прирівняних до неї виплат, компенсацій та винагород. ПСП застосовують також до відпускних та лікарняних. Проте ПСП не можна застосовувати до:

- доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;
- заробітної плати, яку платник податку отримує протягом звітного податкового місяця одночасно з доходами, що виплачуються з бюджету, у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, ординаторів, ад'ютантів, військовослужбовців;
- доходу самозайнятої особи від провадження нею підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності.

Безумовно, наявність податкової соціальної пільги певною мірою зменшує податковий тиск на малозабезпечені верстви населення. Однак, на наш погляд, в сучасних умовах вона не забезпечує виконання одного з пріоритетних у світовій практиці принципів соціальної і фіскальної політики, згідно з яким рівень доходу, що покриває базові потреби громадянина, звільняється від оподаткування. Адже ПСП застосовується до доходу, розмір якого не перевищує суми, котра дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 й округленого до найближчих 10 грн. [1].

Так, при розмірі прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 01.01.2018 року у сумі 1762 грн. граничний дохід для застосування ПСП у 2018 році становить:

$$1762 \text{ грн.} \times 1,4 = 2470 \text{ грн.}$$

Однак розмір мінімальної зарплати з 01.01.2018 року в Україні складає 3723 грн. А згідно чинного законодавства менше цієї величини не може нараховуватися зарплата працівникові за виконану місячну норму праці. Відтак можемо стверджувати, що ПСП не буде застосовуватися до доходів переважної більшості працівників, адже розмір їхньої заробітної плати має бути вищим за 3723 грн., а граничний дохід для застосування ПСП на 2018 рік- 2470 грн.

Також потрібно зазначити, що згідно чинного законодавства розмір загальної ПСП на 2018 рік становить 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ):

$$1762 \text{ грн.} \times 50\% = 881 \text{ грн.}$$

Відтак загальною ПСП зможуть скористатися лише працівники, які працюють на умовах неповного робочого дня (і то не завжди). Скажімо, якщо працівник працює *на 0,6 ставки*, то гарантований мінімальний розмір його зарплати становить:

$$3723 \text{ грн.} \times 0,6 = 2233,80 \text{ грн.}$$

Тобто, він матиме право на загальну ПСП, оскільки обмежень стосовно графіку та умов роботи працівників норми Податкового кодексу України не містять. Він визначає тільки граничний розмір заробітної плати, отримуваний від одного роботодавця, який надає право на застосування ПСП, а саме: він не може перевищувати у 2018 році 2470 грн. (пп. 169.4.1 ПКУ).

До того ж, за певних обставин (відпустка без збереження заробітної плати, відпустка по догляду за дитиною до трьох років, прогули тощо), коли працівник не відпрацював місячної норми робочого часу, зарплата за місяць теж може бути менше за 2470 грн., і, відповідно, такий працівник матиме право на загальну ПСП.

Також є окремі категорії осіб, які за певних умов матимуть право на ПСП у 2018 році навіть при такому збільшенні мінімальної зарплати. Йдеться про застосування ПСП на дітей, що передбачено абз. 2 пп. 169.4.1 ПКУ. Згідно із цією нормою, граничний розмір доходу, який дає право на отримання ПСП одному з батьків у випадку та в розмірі, передбаченими пп. 169.1.2 ПКУ та пп. «а» і «б» пп. 169.1.3 ПКУ, визначається як добуток граничного розміру доходу для застосування ПСП і відповідної кількості дітей (у 2018 році — це 2470 грн. $\times$ кількість дітей).

Тобто, за наявності в працівника 2-х і більше дітей до 18-ти років граничний розмір доходу для застосування ПСП зростає кратно кількості дітей і на 2018 рік становитиме:

– якщо двоє дітей — 4940 грн. (2470 грн. $\times$ 2);

– якщо троє дітей — 7410 грн. (2470 грн. $\times$ 3).

У таблиці 1 відображено граничний розмір доходу для застосування ПСП та її розмір для працівників, які мають дітей, у 2018 році. Більше того, як стверджують фахівці, вплив ПСП на доходи низько дохідних верств населення не завжди є адекватним та справедливим. Так, різниця у доході платника податку в 1 грн. збільшує вилучення, а відтак зменшує доходи платника на 6,4% [2, с. 639].

**Розмір податкової соціальної пільги для працівників,
які мають дітей у 2018 р.***

Категорія платника податків	Граничний розмір доходу, який надає право на отримання ПСП, грн.	Розмір ПСП, %	Розмір ПСП, грн	Підстава
Особа, яка утримує двох і більше дітей віком до 18 років	Для одного з батьків — 2470,00 х кількість дітей віком до 18 років; для другого з батьків — 2470,00	100	881,00 <i>х кількість дітей віком до 18 років</i>	пп. 169.1.2 ПКУ
Одинокa мати (батько), вдова (вдівець) чи опікун, піклувальник, які мають дитину (дітей) до 18 років		150	1321,50 <i>х кількість дітей віком до 18 років</i>	пп. «а» пп. 169.1.3 ПКУ
Особа, яка утримує дитину-інваліда (дітей-інвалідів) віком до 18 років		150	1321,50 <i>х кількість дітей-інвалідів віком до 18 років</i>	пп. «б» пп. 169.1.3 ПКУ

* складено за матеріалами [1]

А якщо дохід платника дорівнює прожитковому мінімуму, то ефективна ставка вилучень до бюджету та військовий збір складають 10,5% [2, с. 639-640]. А це означає, що для таких осіб їхні доходи після оподаткування будуть меншими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму майже на 11%. Відтак нескладно порахувати, як це відобразиться на родинях з дітьми та іншими непрацевдатними особами. Також держава не вбачає необхідності надання пільг в оподаткуванні, якщо платник виховує лише одну дитину віком до 18 років, що також є порушенням принципу справедливості оподаткування.

Звичайно, ми свідомі того, що підвищення рівня неоподатковуваних доходів призведе до суттєвого зниження податкових надходжень. Однак, на наш погляд, компенсувати надходження до бюджетів можна за рахунок виведення значної частини доходів з «тіні», а також посиленням контролю за діяльністю фірм, що працюють з офшорами.

До того ж, у вітчизняній практиці через поширення приховування доходів від оподаткування значна частина податкових соціальних пільг надається тим платникам, які насправді її не потребують, оскільки вони отримують порівняно високі доходи, котрі, як правило, приховуються від оподаткування.

Відтак, зважаючи на викладене вище, вважаємо, що в Україні доцільно було б податкову соціальну пільгу замінити на звільнення від

оподаткування частини заробітної плати, за рахунок якої фінансуються витрати на забезпечення найнеобхідніших потреб (транспортні послуги, харчування, придбання товарів першої необхідності тощо). Також беручи до уваги загалом низький рівень доходів більшості наших співвітчизників, вважаємо за доцільне при оподаткуванні доходів фізичних осіб застосовувати прогресивну шкалу оподаткування.

Таким чином, в Україні доходи малозабезпечених верств населення після оподаткування ПДФО, навіть за умови використання податкової соціальної пільги, не завжди відповідають прожитковому рівню. Відтак держава не здатна гарантувати своїм громадянам належного рівня життя, вилучаючи частину їхніх доходів, необхідних для задоволення найнагальніших потреб.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 11.10.2018).

2. Штефан Л.Б., Ткач Д.О. Регулююча роль податкових пільг при оподаткуванні доходів фізичних осіб. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 638-641.

Шуклінов Роман Анатолійович

аспірант кафедри податків та фіскальної політики, ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., доцент Сидорович О. Ю.

НАПРЯМКИ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ

Теоретичні дослідження основних напрямків розвитку світової економіки та структурні зміни в ній свідчать про домінування концепції сталого економічного розвитку. Ця концепція включає в себе три основних складових: економічну, соціальну, екологічну. Крім цього в науковій практиці виокремлюють четверту складову: інституційну [1; с. 73]. Концепція передбачає стале довгострокове економічне зростання, що тісно пов'язане з ефективною соціальною та екологічною політикою.

В Україні концепцію сталого розвитку взято за основу при визначенні вектору розвитку національної економіки, внаслідок чого у 2015 році згідно Указу Президента України схвалено «Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» (далі Стратегія). Стратегія включає в себе 4 вектори (вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності, вектор